

Warszawa, dnia 24 maja 2013 r.

**Pani
Ewa Kopacz
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej**

Na podstawie art. 118 ust.1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. i na podstawie art. 32 ust. 2 Uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (j.t. M.P. z 2012 r. poz. 32) niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o zmianie ustawy o samorządzie gminnym.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy pana posła Michała Szczerbę.

USTAWA

z dnia _____

o zmianie ustawy o samorządzie gminnym

Art. 1. W ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z późn. zm.) po art. 5b dodaje się art. 5c w brzmieniu:

„Art. 5c. 1. Gmina sprzyja solidarności międzypokoleniowej oraz tworzy warunki do pobudzania aktywności obywatelskiej seniorów w społeczności lokalnej.

2. Rada gminy, z własnej inicjatywy lub na wniosek zainteresowanych środowisk seniorskich, może utworzyć gminną radę seniorów mającą charakter konsultacyjny, doradczy i inicjatywny, a na wniosek organu jednostki pomocniczej lub zainteresowanych środowisk seniorskich, może utworzyć także radę seniorów jednostki pomocniczej.

3. Gminna rada seniorów składa się z przedstawicieli grup seniorów, organizacji pozarządowych, zainteresowanych środowisk seniorskich oraz podmiotów prowadzących uniwersytety trzeciego wieku.

4. Rada gminy, powołując gminną radę seniorów określi, w drodze uchwały, jej statut, tryb wyłaniania składu oraz kompetencje i zasady działania, dążąc przy wyłanianiu składu gminnej rady seniorów do wykorzystania potencjału działających organizacji seniorskich oraz organizacji pozarządowych i podmiotów działających na rzecz seniorów, a także zapewnienia sprawnego sposobu wyłaniania członków gminnej rady seniorów.

5. Rada gminy może przekazać zadanie utworzenia rady seniorów jednostki pomocniczej, o której mowa w ust. 2, organowi uchwałodawczemu jednostki pomocniczej.

6. Do rad seniorów jednostki pomocniczej stosuje się odpowiednio przepisy ust. 3 i 4.”.

Art. 2. Działające w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, utworzone przez rady gmin, gminne rady seniorów lub inne podobne formy korzystania przez społeczności lokalne z potencjału osób starszych, działają na dotychczasowych zasadach do końca ustalonej przez rady gmin kadencji, nie dłużej jednak niż przez rok od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 3 Ustawa wchodzi w życie z upływem 14 dni od dnia ogłoszenia.

Uzasadnienie

Inspiracją do przygotowania zmiany ustawy o samorządzie gminnym jest zidentyfikowanie sytuacji osób starszych, jak i pogłębiona analiza dotycząca procesów społecznych i demograficznych zachodzących w naszym kraju. Celowość projektowanej nowelizacji była przedmiotem publicznej debaty prowadzonej w 2012 roku podczas wielu wydarzeń związanych z obchodami Europejskiego Roku Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej oraz Roku Uniwersytetów Trzeciego Wieku. Cele nowelizacji opracowane zostały przez Parlamentarny Zespół ds. Uniwersytetów Trzeciego Wieku, a jej założenia publicznie przedstawione podczas I Kongresu Uniwersytetów Trzeciego Wieku (19 marca 2012 r.).

Wzrost odsetka osób starszych w polskim społeczeństwie nabiera coraz większego tempa. Do 2035 roku udział osób w wieku 65 i więcej zbliży się do ¼. Jednym z najważniejszych długofalowych wyzwań rozwojowych wobec osób starszych jest ich aktywizacja obywatelska w środowisku miejsca zamieszkania, która powinna się stać samoistnym celem polityki wobec osób starszych. Dialog społeczny stanowi podstawę samorządności i zaangażowania obywatelskiego. Nie wystarczy jednak stwierdzić, że jest on potrzebny, ale trzeba wykształcić właściwe jego formy, nawiązujące do ustroju władz publicznych.

Zadaniem ustawodawcy w tym zakresie powinno być stworzenie jasnych podstaw prawnych umożliwiających praktyczne popularyzowanie idei przedstawicielstwa seniorów przy organach samorządu terytorialnego i powoływanie gminnych rad seniorów. Rady te będą reprezentować interesy i potrzeby starszych mieszkańców wobec władz samorządowych i brać udział w formułowaniu oraz przekazywaniu opinii i stanowisk dotyczących nie tylko strategicznych, ale i bieżących planów rozwoju gminy.

Będzie to praktyczna realizacja postulatu zwanego „prawem do miasta” tj. prawa mieszkańców, także osób starszych, do współdecydowania o tym, jak gmina ma funkcjonować, wyglądać, czemu służyć, na jakie programy i inwestycje wydawać środki budżetowe. Osoby starsze mają prawo do sprawiedliwego podziału przestrzeni publicznej,

korzystania z infrastruktury edukacyjnej, kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej oraz programów sprzyjających ich aktywności społecznej, intelektualnej i fizycznej, a także pomocy gminy w sytuacji zaistnienia braku samodzielności.

Dotychczas rady gminy w oparciu o art. 5b ustawy o samorządzie gminnym podejmowały działania na rzecz wspierania i upowszechniania idei samorządowej wśród młodzieży poprzez

wyrażanie zgody na utworzenie młodzieżowych rad gminy. Uwzględniając zmieniającą się sytuację demograficzną należy zapewnić radom gmin czytelne przepisy prawne umożliwiające powoływanie ciał reprezentujących osoby starsze. Gmina powinna sprzyjać solidarności międzypokoleniowej oraz tworzyć warunki do pobudzania aktywności obywatelskiej seniorów w społeczności lokalnej. Realizacji tego celu służyć będzie funkcjonowanie gminnej rady seniorów.

Projektowane przepisy mają stanowić czytelną podstawę prawną dla rady gminy umożliwiającą powołanie gminnej rady seniorów mającej charakter konsultacyjny, doradczy i inicjatywny. Utworzenie gminnej rady seniorów będzie mogło nastąpić z własnej inicjatywy rady lub na wniosek zainteresowanych środowisk seniorskich. Na wniosek organu jednostki pomocniczej lub zainteresowanych środowisk seniorskich rada gminy, może utworzyć także radę seniorów jednostki pomocniczej.

Gminna rada seniorów składać się będzie z przedstawicieli grup seniorów, organizacji pozarządowych, zainteresowanych środowisk seniorskich oraz podmiotów prowadzących uniwersytety trzeciego wieku.

Rada gminy, powołując gminną radę seniorów określi, w drodze uchwały, jej statut, tryb wyłaniania składu oraz kompetencje i zasady działania, dążąc przy wyłanianiu składu gminnej rady seniorów do wykorzystania potencjału działających organizacji seniorskich oraz organizacji pozarządowych i podmiotów działających na rzecz seniorów, a także zapewnienia sprawnego sposobu wyłaniania członków gminnej rady seniorów.

Projekt zapewnia, że rada gminy określi sama te warunki najlepiej dostosowując je do potrzeb danej społeczności lokalnej. Rada gminy może przekazać zadanie utworzenia rady seniorów jednostki pomocniczej organowi uchwałodawczemu jednostki pomocniczej.

Jest to rozwiązanie, które zapewni czytelną podstawę prawną umożliwiającą np. utworzenie dzielnicowych rad seniorów w m. st. Warszawie i innych większych miastach, w których funkcjonują jednostki pomocnicze.

Nowelizacja zakłada, że działające w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, utworzone przez rady gmin, gminne rady seniorów lub inne podobne formy korzystania przez społeczności lokalne z potencjału osób starszych, działają na dotychczasowych zasadach do końca ustalonej przez rady gmin kadencji, nie dłużej jednak niż przez rok od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Dostrzegając potrzebę zwiększania aktywności społecznej osób starszych, Rady Ministrów w dniu 24 sierpnia 2012 r. przyjęła *Rządowy Programu na rzecz aktywności społecznej osób starszych na lata 2012 – 2013*, a w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej powstał Departament Polityki Senioralnej. W lutym 2013 r. rozpoczęła pracę Rada ds. Polityki Senioralnej.

O ile zadaniem państwa jest przede wszystkim stworzenie odpowiednich ram prawnych i instytucjonalnych dla realizacji polityki wobec osób starszych i realnych oraz efektywnych zasad jej finansowania, o tyle najważniejszym poziomem do jej realizacji jest poziom lokalny, przez który należy rozumieć gminy. Organy samorządu we współpracy z organizacjami pozarządowymi i projektowanymi gminnymi radami seniorów powinny stworzyć lokalne programy aktywizacji i wsparcia dla osób starszych, uwzględniając lokalną specyfikę, strukturę potrzeb i możliwości ich zaspokojenia zgodnie z zasadą subsydiarności.

Organizacje seniorskie, jak i prężnie rozwijające się Uniwersytety Trzeciego Wieku są świadome zwiększania się populacji osób starszych, społecznego potencjału, który reprezentują oraz prawa do artykułowania swoich postulatów. Dotychczas w Polsce powstało kilkanaście rad seniorów, jednak w wielu gminach inicjatywy zainteresowanych środowisk seniorskich napotykać na opór władz samorządowych, które odmawiają ich powoływania wskazując na brak bezpośredniej podstawy prawnej.

Przewidywanym skutkiem ustawy będzie wzrost zainteresowania rad gmin powoływaniem gminnych rad seniorów, co wpłynie pozytywnie na zwiększenie udziału osób starszych w zakresie współdecydowania o sprawach lokalnych. Projektowana podstawa prawa zapewni,

że działania rad gmin będą mieć charakter spójny i służący pobudzaniu aktywności obywatelskiej seniorów w społeczności lokalnej.

Projekt zmiany ustawy nie pociąga za sobą obciążenia budżetu państwa ani też budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Nie przewiduje się aktów wykonawczych związanych z niniejszym projektem. Przepisy projektu nie należą do materii regulacji prawa UE.

Postulat wzrostu aktywności społecznej osób starszych i zwiększenia ich reprezentacji wobec władz samorządowych zawarty jest w wynikach wielu badań i licznych publikacjach poświęconych problematyce osób starszych. Można tu wskazać m.in. monografię „Strategie działania w starzejącym się społeczeństwie. Tezy i rekomendacje” (Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, 2012), „Aspekty medyczne, psychologiczne, socjologiczne i ekonomiczne starzenia się ludzi w Polsce” (badanie PolSenior, 2012), „Raport na temat sytuacji osób starszych w Polsce” (red. prof. Piotr Błędowski, na zlecenie MPiPS, 2012) oraz „Zdrowe starzenie się: Biała Księga” (Koalicja na rzecz Zdrowego Starzenia, 2013) oraz „Jak usłyszeć głos seniora. Praktyczny przewodnik po partycypacji obywatelskiej osób starszych” (Fundacja Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”, 2013).

